

Školitelský posudek na závěrečnou bakalářskou práci Lucie Ročňákové *Uchovávání novomediálního umění v České republice*

Název napovídá, že práce Lucie Ročňákové se věnuje problematice uchovávání novomediálního umění v České republice – očekáváme, že se tak před námi rozevře v současné době téměř bezbřehá oblast novomediálního umění, která však bude záhy zúžena na aktuální problémy, které tváří v tvář této různorodé „mase“ vyvstávají před muzejními a archivářskými institucemi v našem prostoru, respektive na návrhy řešení těchto problematických bodů. Tento titul je však částečně zavádějící a spíše kopíruje prvotní záměr, který se v průběhu psaní práce a pod tlakem nejrůznějších problémů, výrazně proměňoval. Ve výsledku čteme text, který se věnuje několika problémům s původním cílem těsně spjatých – jednak se věnuje zejména obecným a teoretickým otázkám mediality a jejích proměn s nástupem digitálních technologií, které jsou poté představeny na historickém materiálu jednoho z odvětví novomediálního umění, tzv. net artu, jednak se sblíží s archivářskou praxí, ukazuje jednotlivé možnosti archivace ve světovém kontextu, který by pro české prostředí mohl být inspirací. Deklarovaného tématu archivace novomediálního umění v Čechách se dotkneme spíše jen letmo.

Zde je potřeba podotknout, že toto není až tak vina autorky, ani špatně zvoleného tématu. Lucie Ročňáková přistupovala k psaní práce s nebyvalým osobním nasazením a na první pohled bylo – na rozdíl od mnoha prací, které velmi často postrádají vlastní téma – zřejmé, že otázky, jak se v České republice zachází s novomediálním umění, kam institučně spadá, zda podléhá zákonům archivace či jak se k archivaci staví instituce samotné, či dokonce jeho tvůrci, Lucii opravdu provokují a nejsou jí lhostejné. Ovšem reakce, se kterou se setkávala neskýtala dostatečně materiálu pro zpracování. Cíl práce na jedné straně blokoval odmítavý postoj institucí, na straně druhé pak přílišná aktuálnost tématu. Některé instituce, které se k archivaci novomediálních děl hlásí se v tuto chvíli samy ocitají uprostřed živé a mezinárodně vedené debaty, aniž by již našly uspokojivé řešení.

Díky těmto překážkám proto autorka ustoupila k teoreticko-historické práci, kterou doplnila třemi „case studies“ a dotazníkem rozeslaným mezi kurátory a řediteli klíčových institucí. Toto „náhradní řešení“ s sebou bohužel přineslo i skutečnost, že se práce rozbíhá do několika směrů, které jsou samy o sobě velmi rozsáhlé. Čtenář tak dostává spíše „ochutnávku“ z oblasti teorie nových médií, archivnictví a umělecké praxe netartu, kterou můžeme nalézt na internetových platformách. Ročňáková se pokusila jednotlivé linie spojit do jednoho celku, přičemž kvalita textu je k jeho závěru (a asi i díky časovému tlaku) spíše klesající.

I přesto však text zůstává cenný nejen tímto pokusem, ale i tím, že na pozadí historických okolností a za pomoci teoretických koncepcí otevírá diskusi o tomto velmi aktuálním tématu a zároveň reflektuje stav v České republice, který je bohužel poměrně žalostný.

Mimo osobního zápalu a určitého iniciačního rozměru textu, je pak pro mě práce Lucie Ročňákové cenná – a k obhajobě doporučitelná – i v dalších ohledech. Kontextualizační části práce jsou zejména kompilačního charakteru (což je zcela v souladu s požadavky kladenými na bakalářskou práci). Zde oceňuji výběr textů a způsob, jak s nimi studentka pracuje. Práce není pouze „přehlídkou“ náhodně nalezených studií z velkého množství, které bylo k novým médiím napsáno, ale je zřejmé, že se autorka soustředila na jasný výběr koncepcí, které na sebe mohou reagovat a reagují, a je z ní čitelný osobní postoj, se kterým k jednotlivým konceptům přistupuje, a volí mezi nimi ty, které jí mohou být nápomocné v další práci. Podstatné je, že se Lucii Ročňákové podařilo v této široké teoretické oblasti poměrně dobře zorientovat; ač za klíčové texty považuje základní statě Lva Manoviche, přesto mapuje i současné či současně diskutované teorie filosofů a teoretiků médií napříč mediálním diskursem (Friedrich Kittler, Rosalind Krauss, Wolfgang Ernst, Domenico Quaranta apod.). Je vidět i její poučenost aktuálně publikovanými pracemi v českém prostoru.

Příspěvek k otevření debaty ohledně archivace nových médií je na jednu stranu nosný, na druhou stranu s sebou – jako každé aktuální téma – nese mnohá úskalí. Kompilační text, ukotvený v historických nebo historizujících příkladech, nemůže dostihnout aktuální stav umělecké scény. Spíše než aby mapoval současnou muzejní a archivační praxi, či umělecký vývoj, shrnuje debaty, které se o ní vedly, respektive sumarizuje základní snahy po postižení novomediálního umění v souladu s definicemi jiných mediálních praxí – což velmi často neodpovídá realitě. Letmo zmíněné obtíže při výzkumné práci v českém prostoru nejen vzdálily autorku vytčenému cíli a způsobily těkání mezi jednotlivými tématy a diskursy, neujasněnost materiálu práce i způsobu archivační praxe (Jedná se o nová média či netart? Vztahuje se k archivům a muzeím či databázím nových médií?), ale zároveň jako by ji v samotném závěru práce „ubraly energii“, takže jádro práce je spíše jejím appendixem.

Postup práce jsem – jak je ostatně úlohou školitelky – sledovala velmi zblízka, a nedá mi, abych nevyzvedla velký pokrok, který Lucie Ročňáková během něj udělala; její původně rychlé a radikální závěry a jednoduché teze, se postupně a s další prostudovanou literaturou problematizovaly (zůstaly pouze ve výběru některých příkladů a jejich spojování a srovnávání), přičemž z původně velmi konkrétního textu sledujícího normy a postupy institucí se stávala práce teoretičtější a obecněji založená. Práci doporučuji k obhajobě, přičemž s ohledem

na některé výhrady na jedné straně a zároveň s vědomím obtíží, které doprovázely zrod textu, na straně druhé, navrhuji hodnocení velmi dobře.

PhDr. Kateřina Svatoňová, Ph.D., v Praze dne 31. srpna 2015